

Leven van de wind

tekst: **Robert van Herk**

foto's: **Jan van der Ploeg**

De Aeolus nu.

Schiedam staat landelijk bekend om zijn molens, maar ook de enige Vlaardingse molen is een begrip. Onder kenners althans. Molenaar Peter van der Windt – what's in a name? – vierde onlangs zijn vijftienvijftigjarig jubileum. "Het lijkt een soort verdienste, maar ik heb er niets aan gedaan. Zo ging het gewoon."

Maandagavond 18 april 2011. Tien deelnemers aan de cursus 'Ken uw Stad' bezoeken de Aeolus. Ze stappen nieuwsgierig naar binnen en geven hun ogen de kost. Voor de gelegenheid draaien de wieken nog steeds hun rondjes. Wel zo illustratief. "Zal ik beginnen, Peter?", vraagt Tineke van der Hoek. Samen met Hans Noordhoek begeleidt ze de cursisten, voornamelijk chauvinistische Vlaardingers.

"Ja, doe maar. Ik weet toch niet zoveel over vroeger als jij." Molenaar Peter van der Windt is de bescheidenheid zelve... en broodnuchter.

In het vak gerold

De meeste Vlaardingers kennen Peter wel: slank postuur, geruit petje, spencer, geitenwollen sokken, klompen. "Iemand vroeg me laatst of ik er thuis ook zo uitzag", vertelt Peter met pretoogjes: "Hij dacht kennelijk dat ik me verkleed had." En inderdaad, een alledaagse verschijning is Peter bepaald niet. Met zijn ene klomp staat hij in de 20ste en met zijn andere in de 21ste eeuw. Een echte ambachtsman, laatste der Mohikanen. Van moderniteiten moet hij niets hebben. "Een mobieltje heb ik niet. Nee zeg! Ik zou er helemaal gestrest van raken. De dames van het molenwinkeltje trekken wel aan de

bel als ze me nodig hebben." 44 Jaar is Peter inmiddels. Als broekie kwam hij al helpen. Eerst bij de gemaalmolen van buurman Niek Boekestijn in Maassluis. Later bij de molen in Vlaardingen die Boekestijn in 1977 in bedrijf had genomen. Molenaar? Velen zien het als een romantisch beroep, een roeping, maar Peter niet; hij is min of meer per ongeluk in het vak gerold.

Tantaluskwelling

Peter staat in een lange Vlaardingse traditie. Al zeker zeshonderd jaar wordt er aan de Kortedijk graan gemalen. De huidige molen stamt uit 1790, maar er waren zeker drie voorgangers. "Molenaars hadden lange tijd een slechte naam", weet Peter: "Het waren vaak sjoemelaars. Ze maalden zand door het meel, dat loonde want de opbrengst hing af van het gewicht."

"Zand schuurt de maag!", vult een van de cursisten aan. We staan nog steeds op de begane grond. Er valt ook zoveel te vertellen. Hoewel Tineke vakkundig aan haar historische verhaal is begonnen, neemt Peter het al snel over. "Er is veel dat ik niet weet", verzekert Peter. Daar is vanavond weinig van te merken. Hij wijst op de ramen in de benedenverdieping,

De molen 'Aeolus' aan de Kortedijk, gezien vanuit het westen. Octave De Coninck, aquarel, 22 juli 1947 (11,5x17,8cm). Stadsarchief Vlaardingen

De Aeolus is een van de weinige molens in Nederland die nog volop in bedrijf zijn. Daar zijn er hooguit tien van. Het heeft echter maar weinig gescheeld of de Vlaardingse molen was verloren gegaan.

Interieur Aeolus.

een teken dat er in de molen gewoond werd. Resten van de schouw en mintgroen lakwerk op een deel van de balken, bevestigen zijn verhaal. "Arme mevrouw Terlaak!", verzucht Tineke: "Nu is het hier schoon, maar vroeger zat er meel in alle kieren en gaten." Het huishouden voor een molenaarsvrouw was een tantaluskwelling.

Armoe troef

Het grootste deel van de geschiedenis van de Vlaardingse molen is weinig opbeurend. Waar de Schiedamse molenaars in de achttiende eeuw nog enige voorspoed kenden, was het voor de Vlaardingse collega's armoe troef. Ze hielden het hoofd maar net boven water. Tussen 1585 en 1878 huurden de molenaars de molen van de gemeente Vlaardingen en betaalden belasting voor het windrecht. Dat konden de molenaars nauwelijks opbrengen.

De cursisten beklimmen voorzichtig de steile trappen richting vierde verdieping, de maalzolder. "Hier begint de echte molen", legt Peter uit. Hij laat zien hoe met een touw de toevoer van graan en de druk op de molenstenen wordt geregeld. Dat zijn de enige twee zaken waar een molenaar invloed op heeft. De wind doet de rest. Verder is het draaien of stoppen.

Volop in bedrijf

De Aeolus is een van de weinige molens in Nederland die nog volop in bedrijf zijn. Daar zijn er hooguit tien van. Het heeft echter maar weinig gescheeld of de Vlaardingse molen was verloren gegaan. In 1914 verloor de molen een van zijn wieken. De kap werd gesloopt en de molenaar besloot verder te malen met een gasmotor. De stompe toren – door Vlaardingers herdoopt tot de 'peperbus' - diende nog lange tijd als uitkijktoren, een onmisbare aanvulling op de gestaag teruglopende inkomsten van de molenaar.

Het langzame verval werd een halt toegeroepen in 1954. Toen besloot de gemeente Vlaardingen, die de molen in 1878 aan de toenmalige molenaar had verkocht, de molen weer terug te kopen. Met geld van het Rijk, de provincie en vereniging "De Hollandse Molen" werd de molen volledig gerestaureerd. Sindsdien kunnen de wieken weer hun rondjes draaien, maar echt voor de wind gaat het pas vanaf 1977, het jaar waarin Niek Boekestijn de molen van de gemeente koopt en er opnieuw een maalbedrijf in vestigt. Ook het aanpalende molenwinkeltje is al snel een bescheiden succes.

Ex-molenaar

Peter neemt ons mee op de balie. De houten omloop rond de molen biedt een prachtig uitzicht over Vlaardingen. "Dit is de bezetketting. Daarmee kun je de kap vastzetten en met dit

Winkel Aeolus.

Gezicht op het centrum van Vlaardingen vanaf de omloop van de Aeolus.

touw kun je de wieken laten draaien of stoppen." Peter laat de cursisten zien en horen hoe de rem in de kap aanhaakt. Vrijwel onmiddellijk vertragen de wieken. Enkele seconden later komen ze tot stilstand. De cursisten kijken geïnteresseerd toe. Peter heeft er plezier in. "Of ik het een mooi vak vind? Tja, het is net als met vissers; als ze terug zijn van zee, zeggen ze: nooit weer. Maar eenmaal op zee willen ze niet anders. Dat geldt ook voor mij."

Toch heeft Peter het molenaarsvak een tijdje op moeten geven. In 2000 sterft namelijk de zoon van Boekestijn, de beoogd opvolger van Niek en toekomstige baas van Peter. Geheel onverwacht. Een drama. Boekestijn besluit de zaak te verkopen. 'Krijger Molenaars', een meelbedrijf uit Renesse, probeert het maalbedrijf nog een jaartje voort te zetten. Als de molen opnieuw ingrijpend gerestaureerd wordt, stopt de maalterij en komt de molen weer in bezit van de gemeente.

Peter moet noodgedwongen uitzien naar een andere baan en komt in dienst bij een grondbedrijf dat hem uiteindelijk detacheeert bij de gemeente Vlaardingen, bij Gemeentewerken. "Dat was wel moeilijk. Een heel andere wereld" herinnert Peter zich: "Maar ik heb er veel geleerd en het waren fijne collega's. Toen ik wegging hebben ze nog een feestje gegeven: ik moest op een stoel gaan zitten, kreeg een muts op m'n kop met een molen erop, en ook jenever en sigaren."

Succes voortgezet

Peter wijst op de wieken. "Straks gaan die zeilen met bloemen er weer op. Die worden ons feitelijk door de strot geduwd. Ik vind het niks."

"O, ik vind het juist mooi", zegt een van de cursisten.

"Vindt u het mooi? Ook goed hoor, dan doen we het voor u", lacht Peter.

Het grootste deel van de geschiedenis van de Vlaardingse molen is weinig opbeurend. Waar de Schiedamse molenaars in de achttiende eeuw nog enige voorspoed kenden, was het voor de Vlaardingse collega's armoe troef. Ze hielden het hoofd maar net boven water. Tussen 1585 en 1878 huurden de molenaars de molen van de gemeente Vlaardingen en betaalden belasting voor het windrecht. Dat konden de molenaars nauwelijks opbrengen.